

Előfizetési feltételek
helyben házhoz hord
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — [kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRTDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papírru-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kibontakozás.

Nagy-Enyed, 1897. július 31.

(E.) Mint legújabb híreink mondják, politikai helyzetünkben öröndetes, megnyugtató változás állott be. Hónapok óta obstrukciós tendencia húzódtott keresztül a képviselőházon és oly beszéd-özön tört ki, mely minden komoly, alapos munkálkodást, mely útjába került, meggátolni akart. A büntető perrendtartás életbe léptetéséről, a cukoradóról szóló törvényjavaslatokat, az ülések meghosszabbítására vonatkozó javaslatot, beruházási kölcsönt, szóval minden, országunkra nézve üdvös intézkedést az obstrukciós ellenzék eltaposni és a legfontosabb törvényhozói funkciók működését tönkre tenni akarta.

Az ország állapotát és szükségleteit nem vette ellenzékünk tekintetbe, alkotmányunk minden veszélyeztetett garanciáját egyszerűen figyelmen kívül hagyta és kicsinyelte a veszélyt, mely magatartásából keletkezhetett. A politikai messzelátást, a perspektívát egészen elvesztették az ellenzék szóvivői, és padjaikról többé nem a tárgyat, hanem a személyt tekintették. Bánffy, mert az

országgyűlési képviselőválasztások alkalmaival nem kedveskedett nekik, szemükben ellenségükké lón és most gyűlölik őt, mert félnek tőle. A harez tehát, melyet az ad hoc egyesült ellenzék állítólag a 16. §. ellen folytatott, tulajdonképp báró Bánffy személyének szólt. E paragrafusban semmi sínes, ami veszélyt jelentene a sajtószabadságra. De alkotmányos ürügyet kellett keresni egy nem alkotmányos obstrukcióhoz, ezért a sajtószabadságot kellett elővenni és annak veszélyben forgását az akezió előterébe állítani. De ez nem sikerült. Mindenki tudja, hogy az ellenzéknek nem annyira a 16. §. mint inkább a Bánffy-kabinet ellen való obstrukció fekszik a szívében. Ezt a felfogást megerősítette a cukoradóról szóló törvényjavaslat, és a miniszterelnöknek az ülések meghosszabbítására vonatkozó javaslatára ellen intézett támadás. Az egész eljárás egyetlen egy tárgyi pontot sem lehetett találni; mindent, amit az ellenzék tett, személyes motívumok diktáltak.

És mi volt mind ennek a következő-ménye?

Az ellenzék ezen eljárása lényegében

megkarosította a magyar parlamentárizmust, sőt annak léteét fenyegette. Eljuttottunk majdnem oda, hogy a 30 éves, életerős és gyakorlatilag jónak bizonyult parlamentáris eljárást erélyesebb rendszabályokkal módosítani kellessen. És mindezt azért, mert egy kis számú ellenzék — hivatását félre ismerve — bécsi mintára, erőszakossággal akarta a magyar állam életmenetét zsiabasztani és beláthatatlan károkat zudítani az oly sok csapást ért magyar népre.

Ily áldatlan volt politikai helyzetünk az utóbbi napokig, míg most béke-hírek, kompromiszumos egyezkedések töltik be a levegőt.

Mi, ugy a magyar parlamentárizmus tisztességének megóvása, mint a magyar nép nyugadalma szempontjából, örömmel vesszük e híreket, és ha a béke tényleg megvalósul, mi azt első sorban is a szabadelvű pártnak és az ennek kebeléből alakult kormányának tudjuk be.

Megmondjuk, hogy miért. Mint minden tárgyilagosan és elfogulatlanul ítélő beláthatta, az ellenzék már az eddigi obstrukciós vitában is teljesen kimerült, csak a legnagyobb erőfeszítéssel

TÁRCSA.

Elveszett.

Elveszett, nincs sehol,
Sehol sem találok,
Felkutatam mindent
Ezen a világon.

Felnyitom az erszényt,
Nézem mellény-zsebem;
Tán itt van, tán ott van?
De csak meg nem lelem.

Szegény anyám hagyta
Mint családi kincset.
„Órizd fiam tisztán“,
Mindig arra intett.

Gondolkozom rajta,
Töröm, marom eszem,
Kölcsönbe nem kérték,
Zálogba nem tettem.

Istenem! mit tegyek?
Mi lesz én belőlem,
Ha elő nem kerül
Drága örökségem?

Ott ketyegett mindig
Mellényzsebem táján,
Soha meg nem állott,
Mindig járt egyformán.

Tegnap este megvolt,
Erre jól emlékszem,
Még ott volt a helyén,
Midőn balba mentem.

Ma reggel nem érzem,
Nem hallám, mint ketyeg;
Ellopta valaki,
Másként nem is lehet.

De ki is tehetete?
Ugyan ki lehetett?
Bizonyosan olyan,
Ki orozni szeret.

Megvan! itt a tolvaj!
Az a kis lányka volt,
Aki velem tegnap
Legelőszőr tánczolt.

De nem, ez a kis lány
Nem lehet a tolvaj;
Ő csak megtalálta,
S ez nem éppen nagy baj.

Kedves megtaláló!
Add vissza szivemet,
Mert ezt veszítém el,
Ezt a drága kincset.

Avagy add cserébe
Helyette tiedet,
Mert sziv nélkül élni
Nem tudok, nem lehet.

K. Barna.

A frakk.

A nagy egyenlítésnek egyik eszköze. A diszruha a gazdaság különbségét nyilvánítja, az uniformis a rangét, a polgári ruha a módét és vagy a viselőjének, vagy a szabójának izlését, de frakkban mindenki egyforma. Egyetlen ruhadarab se bizonyítja ugy annak az igazságát, hogy a ruha nem az ember, mint éppen a frakk. Mert emberek között nagy a különbség, de a frakkok egyenlők. Megkiserlették néhányan, hogy a frakk egyformaságát megszüntessék; tarka posztóból varratták, aranyos gombokat rakkattak rá, de az ilyen frakk már nem volt frakk, hanem különbség. A viselőjét személyesen kellett ismerni, hogy ne tartsák liberális inasnak, míg a fekete frakkost, még ha nem ur is, urnak tartják. Mert a frakk urrá avat mindenkit, és eltitkolja azt, hogy ki milyen ur.

A demokráciának a frakk az ünneplő ruhája; nem csak azért, mert egyforma, hanem azért is, mert egyszerű. Diszruhát mindenki szebbet akar varratni, de a frakk nem szólítja a jó módot a jobb móddal versenyre. Igaz ugyan, hogy a frakk nem festői viselet, de nem is izléstelen. A színe nem gyönyörködtet, de nem is rikít, a formái nem szépek, de nem is szurnak szemet. A diszruha az öltözködés munkáját juttatja eszünkbe, a frakk csak rajta van a viselő-

tudta a vitát fenntartani, és előbb-utóbb, de teljesen leszerelten a küzdőteret ott hagyni kényszerült volna, és ennek dacára a szabadelvű párt és a kormány meghallgatja az ellenzék béke-ajánlatait, tárgyalásokba bocsátkozik velök, noha a házszabályok modern reformjára s a legszabadelvűbb parlamentek példája után a klotür behozatalára talán évtizedeken át nem akadt kedvezőbb pillanat, mint épp a mostani. De ennek dacára a kormány és a hatalmas, egységes szabadelvű párt nem használja hatalmát, erejét, hanem kész meghallgatni a béke ajánlatát, mert a szabadelvű párt és kormánya a parlamenti klotür behozatalát sohasem tekintette „czélnak”, hanem állandóan számításba vette és kötelességszerűen ma is számításba veszi, mint a végszükség által igazolt, törvényes eszközt.

Ez eljárásban látjuk és tapasztaljuk mi a Bánffy-kormány bölcsességét, és a békét, ha sikerül, Bánffynak és a szabadelvű pártnak tudjuk be.

* * *

Lapunk zártakor kapjuk a következő budapesti távirati tudósítást:

A kompromissum sikerült, az omnosus 16-ik paragrafus Bánffy, Szilágyi, Apponyi, Széll, Győri, Csáky és a pártok vezérférfiainak közreműködésével új szövegezésben általános megelégedésre ujjal megálapítottatott.

A segesvári ünnep.

(L. I.) Mely megindulással állottunk a két emlék körül, melyeket tegnap Fehérgyeházán és Segesvárt messze vidékekről

jén. Az egyik olyan, mint a konstruált frázis, a másik olyan, akár a mindennapi gondolat. Az egyik külön konstataciót követel, a másik tiltakozik az észrevevés ellen.

A férfinak mindig kellemetlen, ha a ruháján kezdik a jelenlétét észrevenni. A férfi csak azért öltözködik, hogy ne legyen meztelen és úgy öltözködik, hogy ne vegyék külön észre, hogy fel van öltözve. A férfiruhának olyan közösleges dolognak kell lennie, amely a férfitől külön nem konstataható. A frakk ilyen ruha; csakis különös alkalomra veszik föl, de csakis az alkalom különösségét tanúsítja, nem pedig az önönmagát.

A női ruha a tetszés segítő eszköze. Nem pusztán öltözet, amely a testet fedi, hanem dísz, amely kiegészíti. A nőnek tetszenie kell, nem szabad tehát rajta olyas valaminek lennie, ami visszatetszik. A férfit csak konstatalják, a nőt bírálják; a férfit csak meglátják, de a nőt nézik. A férfit észreveszik, a nőt észrevesznek mindent. Tehát a ruháját is; a ruha a nő alkatrésze, amíg rajta van. A női ruha elfödi a női szépség jó részét, kell tehát, hogy le ne rontsa a megmaradt rész hatását. Minden nő szebb akar lenni, mint a másik, a ruhájának is szebbnek kell lennie, mint a másiknak. A frakk tehát már azért sem lehet női ruhadarab, mert minden frakk egyforma.

egybegyült előkelő közönség a kitoró lelkesedés ünnepi jelenetei közt avatott fel és adott át az utókor kegyeletének.

Egyik a mi dicsőséges szabadságharcunk világraszóló eposzának gyászos fináléjára emlékeztet, midőn a tömördek emberáradatban hős, de parányi sergünk ereje megtörtött.

A vihar letarolt itt mindent, amiben örömmünk és büszkeségünk lehetett; az enyészlet nemtője gyászos lepellel takarta le annyi jó magyar szív utolsó dobbanását.

Csak egy kis csira maradt életben azon a dus termékenységu földön, melyet hősök vere s egy rabba tett nemzet könyje öntözött. De a csirából a hazafias emlékezés erős és virágzó fáját növesztette a kegyelet.

A fa gyümölcsöt terem és árnyékával vigasztaló menedéket ad nekünk. Ide járunk a multért, a multnak drága áron megszerzett dicsőségéért és tapasztalataiért. Ide járunk a jövőöért, mikor lelki szükség ösztönöz bennünket, hogy a lelkesedés és önfelelő hazaszeretet csodáit tanulgassuk.

Itt harcolta Erdély ifjusága az oroszlanok küzdelmét a lábaikra tekerődző lánccal ellen. S inkább meghaltak büszkén a szabadság éltető levegőjében, mint hogy nélküle, megalázva, éljenek.

Itt harcolta meg utolsó csatáját a lángeszű vezér, aki példájával gyermekekből egy év alatt hősöket, maroknyi csapatából győzelmes hadserget teremtett.

Mennyi gyász! mennyi dicsőség! mennyi szent emlék a szabadság kultuszának ragyogó tetteiben!

S a gyászszal és dicsőséggel megszentelt drága emlékek közt itt van a legszentebb és legdrágább, a leggyászosabb és legdicsőségesebb: itt harcolt és esett el a szabadságharczriadója a magyar Tirteusz, Petőfi Sándor. Aki nemcsak szózata volt azon mesés idők érzelmvilágának, hanem legfőbb ébresztője is; nemcsak dalosa és papja annak a fenséges isten-tiszteletnek, melyben a szabadság oltára előtt mutattak be pazar

bőségü áldozatot, de egy személyben profétája is volt az önmagá sorsának.

Neki szólt, kizárólag az övé volt a másik megemlékezés.

A költőnek emelte azt halás nemzetének kegyelete; annak a költőnek, aki magyar nyelven, a magyar ember érzelmeit, eddig leghivebben, legszebben énekelte. Az ő dala valósággal a felmagasztosult lelki állapotnak megcsendülése egyenesen a szívből folyó hangokon.

„És a lanton meg nem szüne a dal,
Zenge későn, zenge virradattal;
Hangjain a szellem égbe hágott
S átteremté a viselt világot.
Mint sas ifjodék meg a természet;
A virányon zöldebb szín tenyészett,
Illatosbá lón a völgyi róna,
Gyönggyel ékes a virág bimbója . . . . .
A hegy orma, a folyamnak medre
Szellemeikkel lón megépedve,
Fü-fa örült ifju életének:
Bérecen-sikon megzendült az ének.”

Nagy lelke befogadta a legszelidebb és leghevesebb indulatokat; és csodálatos lantja nyomban megérezte és hangokba öntötte az indulat-árnyalat minden akkordjait. Ha szerelemről énekel: vele álmodjuk az ifjuság bűvös álmait és rajongókká leszünk vele együtt kedvese szépségének imádatában. Ha boldogtalanságát dalolja: vele együtt sirjuk a szenvedés keserű könnyeit.

„Lába előtt a vad szenvedélyek
Megjuhazva, békén figyelének:
De csak egy hang kelle, hogy kobozza
Mindenkét örvongésbe hozza.”

Tünelmes szellem és lant volt; a bölcső-daltól a „százszor szent égi szabadság” elragadó, mámorító riadójáig együtt volt ott minden változat utólérhetetlen gazdagságban.

Ezt a dalmokot ünnepelte tegnap a nemzet; azt a szabadság-költőt, akiben a szabadság-szeretet nemcsak a szenvedély láncaiban élt, hanem össze volt forrva vérevel, tetteivel, kitarva a halálig, a megjósolt megdicsőülésig.

A megdicsőülés, az apotheosis, ime, itt van! Első helyen áll ő a magyar nemzet Pantheonában.

A nő versenyez a szem kritikájáért, hizelegnie kell tehát a szemnek. Színekkel és formákkal ott, ahol a maga színeit és formáit el kell földnie. Sőt éppen itt jobban, mint látszó részeinél. Mert ezekről meg van győződve, hogy hódítanak, míg a testet burkoló ruhánál szabadnak tudja a versenyt. Nem a saját szépség szerepel benne, hanem a konstruált. Igyekeznie kell tehát, hogy a másé ne szerkesztessék meg jobban. A női nadrág talán diadalmaskodni fog a szoknyán, de a női frakk nem. Mert a nadrágban a nők nem egyformák, sőt éppen ellenkezőleg nagyon is különböznek egymástól, míg a frakkszerű ruhadarabnak egyenlőnek kell lennie, ha frakkszerű akar lenni. A nadrágban a nő jobban tetszhetik más nőnél, magára huzza tehát, de a frakkja egyenlő a másik nő frakkjával, inkább derekat vesz tehát magára ünnepi alkalomkor, még pedig kivágott derekat.

Az a nő, aki mélyebben vágja ki a ruháját, a maga egyéniségének jobb érvényesülésére törekszik. A maga szépségének nagyobb részt követel, mint a ruhája szépségének. Bizonyos, hogy a frakk nem való neki, amely sem a saját szépségének, sem a ruha szépségének nem ad alkalmat a versengésre. A nő különben is természetes ellensége a demokráciának, mert ellensége az egyenlőségnek, nem fogadhat el tehát ünneplő ruhának frakkszerű ruhát.

Az egyforma és egyszerű ünneplő ruha megmarad a férfinak, mint ahogy a demokrácia is férfisajátosság. Az osztály- és jogegyenlőség társadalmának előbb-utóbb meg kell vetnie a diszruhákat. Az ünneplő megjelenés formáiban is egyenlővé kell lennie. Azt a ruhát kell magára vennie, amely egyszerűségével módot ad rá, hogy mindenki magára vehesse. Azzal, hogy mindenki illik, azzal is, hogy mindenki megszerezheti.

A köztársaságokban az ünneplő ruha a fekete, egyszerű frakk. Az államfő és az állampolgár egyformán viseli, az előkelő állásuak és a terhes munkájuk szintén. Franciaországban, a szépség és az ötletek hazájában, a frakk az államruha. Az elnöké is, aki nem különb polgár a többinél, csak a hivatala a legelső. A frakkos államfő előtt elvonul a hadsereg és üdvözlí. Az uniformis nem különb a frakknál, s a katona nem különb a polgárnál. Ahol mindenki a tábornagi pálcát hordja bornyujában, ugyan csak mindenki az elnöki ruhát láthatja a maga frakkjában. Csak addig kell viselnie, míg az Elysée-be kerül. Franciaországban mindenki állampolgár lehet, de nagyon kevesen élnek ezt meg. A legtöbb francia előbb hal meg, mielőtt az elnöki állásba juthatott. Hanem Faure Félix, a havrei timár, belekerült, s most mint államfő hordja a fekete

Hire és dicsősége soha el nem mulik; messze ezen a generáczióon túl is él, időnek és térnek korlátai fölött.

Es majd, ha nagy lesz a magyar; ha nevét országa határain túl is tisztelettel emlegetik; majd, ha ellenségei is elismerik eredményeit; majd ha önálló állami létünk eredményeire büszkén tekintünk: akkor ismerjük meg ezen emlékek valódi értékét, melyek a nemzeti érzület és erő ébrentartásában hathatósan támogatnak bennünket.

Járjunk el minél gyakrabban és kalapelve áldozunk tiszteletet az eszméknek, melyeket ez a két emlék hirdet minékünk!

Egyiptom földjén.

(Tanulmány és utelírás. Irta: Fogarasi Albert, főgimnáziumi tanár.)

(—) A nagyenyedi Bethlen-kollégium ez idei értesítője kiváló érdekességet nyert az által, hogy a kollégium tudós tanára, lapunk kiváló munkatársa — Fogarasi Albert — ez értesítőben teszi közzé egyiptomi útjában szerzett tapasztalait. Igen örvendünk, hogy ezen nagyértékű tanulmány és utelírás külön lenyomatban is megjelent, és ez által az élvezetes és tanulságos olvasmány azoknak is hozzáférhetővé lett, kik nagyírtú kollégiumunk évkönyvét meg nem szerezhették.

Fogarasi műve sokban felülmúlja a rendes utelírásokat, nem egyszerű beszámolója uti élményeinek, — száraz leírása a látottaknak — hanem egy érdekes olvasmány, melyben lépten-nyomon észleljük az ő nagy megfigyelő tehetséget, helyes és alapos bírálatát, és a száraz tényeket az ő nagy tudásával oly szépen írja le nekünk, világosít fel némely homályosabb tétel felett, hogy az érdeklődést folyton ébren tartja és soha sem fásaszt ki.

Szép részlete a művek Egyiptom kulturális intézményeinek méltatása. Itt a szakember szólal meg és lelkesedéssel szól arról, mit e téren követendőnek, elfogadhatónak vél, ahol pedig a kultúra érdekében tett intézkedéseket hézagossáknak, elmaradottaknak látja, a szakember, a művelt

frakkját. Csak vele történt változás, az ünneplő kabátjával nem.

Most azonban az a furcsa dolog történik vele, hogy keveslik a frakkját. Nem odahaza, hanem ott, ahová vendégségbe hívták. A pétervári udvar megijedt a frakkjától és le akarja róla huzni. Mivel pedig ezt a vendéglátás határain belül nem tehetik, azt eszelték ki, hogy uniformist adnak neki. Ki-nevezik a la suite tábornoknak. Faureból a frakk generálist csinál; az a frakk, melyet a császár nem akar a maga katonai kabátja mellett látni, amely az egyenlő jogot demonstrálja az előjoggal szemben, amelynek csak hivatali joga van, nem pedig hatalom-illata.

Faure nagy zavarban van, s a francziák is. A kitüntetésben nemcsak a frakk megsértését látják, hanem a francia demokrácia frakkját is. De el kell fogadni, mert a kitüntető a francia demokrácia ünnepelt barátja. Akik a császár kegyéért fejtezőre álltak, uniformisba is bujhatnak. A timárgenerális otthon operett-alak lesz, de legalább megtanulja, hogy nagy urakkal nem lehet frakkban egy tálból cseresznyét enni.

(P. H.)

Iksz.

szaktudós hangján ad sajnálkozásának kifejezést.

A műnek harmadik részében pedig különösen a finom izlésű műtörténést látjuk, kit szintén elragadnak ugyan Egyiptom világhírű régiségei, bámulattal szól róluk, de azok nagysága, multjuk érdekessége nem hozza zavarba a szemlélő tudóst. Fogarasi megtartja higgadt mérlegelesét és saját tapasztalatai alapján ír róluk, bírálja azokat. Sok ízben hallottuk, olvastuk az egyiptomi régiségek dicsőítését, de legtöbb esetben a leírókat a régmúlt fenséges alkotásai elragadják, és a szemlélés behatása alatt extázissal szólnak róluk, éneklük meg, de közelebbi ismertetésük hiányos. Fogarasinak ellenben épp az az előnye társai felett, hogy a mély behatás alatt is megtartja kritikai higgadságát, és míg maga is meghajlik a nagyszerű alkotások előtt: bőven, higgadtan és tudományosan írja meg részünkre a kairói és asszuani helyek világra szóló szépségeit, a régi egyiptomiak kolosszális alkotásait.

Egyszóval, érdekes és tanulságos Fogarasi műve elejétől végig; nyelvezetét, stílusát pedig felesleges külön is megdicsérnünk, mert olvasóink mindnyájan ismerik már az ő gördülékeny, tömör és élvezetes magyar stílusát.

Hozzá izléses a mű külső kiállítása is, dicséretére válik az azt kiállító „Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugvár részvénytársaságnak“, és csak azt sajnáljuk, hogy szerző, művén, külön nem említette meg, hogy az a könyvpiaczon megszerezhető lesz-e és mily árban? Mert mi a magunk részéről is kíváncsiak tartjuk, hogy ily érdekes művek, mint Fogarasi utelírása is, művelt olvasóközönségünk körében minél nagyobb elterjedést nyerjenek.

A koldulás, különösen a sipládás-ügy rendezése.

Minden európai alkotmányos civilizált államban már régebb óta, — sőt újabban még abban is, mely ez idő szerint még abszolút hatalommal kormányoztatik, — már rendezve van a szegényügy; így nevezetesen hazánkban Magyarországon részint országos törvények megfelelő intézményei, részint helyhatósági szabályzatok és határozatok által.

Speciáliter a koldulás ügye, külföldi városok példájára, majd minden törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú város területén nálunk is aképpen van rendezve, miszerint — eltekintve a bizonyos jótékonykezelt könyvirodalmak gyűjtésétől — a közönséges nyilvános koldulás, azoknak, akiknek bizonyos okokból erre a rendőrség engedélyt ad, csakis a hétnek bizonyos és pedig rendszeren egy, vagy legfeljebb csak két napja alatt szabad.

Azoknak, kiknek a fejlődő társadalmi élet nyilvánulásai nem szokták kikerülni figyelmüket, azoknak méltán feltűnt az utóbbi pár év alatt az a jelenség, miszerint az utcai sipládázó, vagy „kintornázó“ kéregetők száma főleg az erdőlyrészi kis városokban igen megsaporodott és hova-tovább mindinkább szaporodik, annyira, miszerint azzal fenyeget, hogy nemsokára közcsapássá fajul, mint annak idején a koldulás, ha ideje korán nem tétetnek ez ügyben is valamely intézkedések. De feltűnt az is, hogy a sipládás kéregetők közül igen sok van, aki nem munkaképtelen nyomorék, hanem sok az olyan tagbaszakadt erős legény, aki más

hasznos munkával foglalkozva nemcsak magának, hanem hozzátartozóinak is képes volna kenyerét tisztességes módon megszerezni, s e mellett nemzetgazdasági tekintetben nem lenne a társadalomnak nyüge és terhe, hanem hasznos produktív tagja. És feltűnt főképpen az, hogy a sipládás kéregetők raja nem honpolgárokból, hanem majdnem kivétel nélkül idegen honosokból kerül ki.

Az a gyarló hangszer, melyet a magyar köznép kintornának nevez, alig egy évszázados találmány és főleg Németországban terjedt el az által, hogy számos apró fejedelem és több szabad város a napoleoni nagy hadjáratok után a szolgálatukban rokkantta, vagy nyomorékká vált harcosoknak egyenként külön okmányban engedélylyel adták meg kivételesen azt a jogot, hogy a hétnek szabad koldulásra szánt napjain kívül is, — csak úgy, mint más utcaiz alsóbbrendű zenészek, vagy erőművészek, — a kintornázással pénzt kéregethessenek. És éppen ezen engedélyek kivételése bizonyítja azt, hogy maguk az engedélyezők a kintornázást még annyira sem tartották művészi produkciónak, mint az előbb említett művelési módokat.

A tömeges engedélyek, s az ezekkel nem ritkán üzött visszaélések lassanként oly állapotokat hoztak létre elsősorban magában Németországban, miszerint azokkal szemben a városok elvégre is kénytelenek voltak erélyes állást foglalni művelt közönségük érdekében.

Igy már e század közepe táján majd minden városból ki voltak az idegen kintornások szorítva a falusi községek területére, mert a városok saját területükön csupán a saját illetőségű munkaképtelen egyéneknek engedték meg a kintornával való kéregetést, de ezeknek sem korlátlanul, hanem a koldulási engedély módjára szabályozva, úgy, hogy — eltekintve a nyilvános mulatóhelyektől — a város utcáin a kintornázás már csak a hét bizonyos napjain volt szabad. Sőt még tovább kellett menni a korlátozásnak, mert nyilvánvaló, hogy ezen utcái művészek az engedélyezett napokon éppen a város legélénkebb forgalmi utcáját szállották meg, ahol a legtöbb keresetre számíthattak, s ezen egy vagy két utca lakóit kintornázták — vagy ha inkább tetszik, gyönyörködtették — agyon napestig. Innen van, hogy most majd minden német városban mindenik kintornásnak ki van jelölve a maga két-három utcája, amelyben az illető napon neki — de csak neki — kintornázni szabad, e mellett a belvárosok területéről, sőt azon kívül is, templomok, kórházak, iskolák és hivatalok környékéről, a kintornások egészen ki vannak tiltva. Ilyen elvek szerint van most nálunk is szabályozva Budapesten és az ország minden nagyobb városában, sőt igen számos kis városban is a kintornázással való koldulás ügye. Ha e tekintetben a mostani állapotokat tesszük vizsgálat és bírálat tárgyává, ezeket találjuk:

Nálunk is, úgy, mint hazarészünk legtöbb kis városában, a rendőrségeknek, melyek a kintornázással való koldulásra helyi engedélyeket megadják, az engedély szükséges megadását vagy megtagadását illetőleg semmiféle eljárási szabályzat, vagy egyéb directiva norma a kezüknél nincs, tehát a kérelmeseknek, kik oly belügyminiszteri engedély-iratot mutatnak föl, melyben az áll, hogy részükre a helyi engedély megadható

megadják az engedélyeket, jelentkezzenek azok bármely napon, bármily tömegesen, korlátlanul egyszerre az egész város területére. Hát ez a gyakorlat kétségkívül nagyon kedvez a kintornások igényeinek, úgy, hogy más tájakon illőleg korlátozva vagy onnan jórészt ki is szorítva, itt a mi vidékünkön keresik és találják föl eldorádó-jukat. Ezért tapasztaljuk, hogy néha a hét majd mindenik napján, nem is egy, hanem rendszeren három-négy ilyen engedélyes kintornázza és koldulja végig az összes utcákat ugyanazon egy napon, kik egy kis szövetséget képezve, a többi igen számos hasonló szövetséggel kartellszerű egyezmény alapján, sorban követik egymást kis városainkban nyomról-nyomra, nem is nagy körben, mert rend szerint már három hét múlva az egymást követő napokon ismét sorban ugyanazon kintornás szövetségeket látjuk utcáinkon.

Am eltekintve is a koldulás kellemetlenségétől, mely a közönségre nézve a verkizés akár kívánt, akár kelletlen hallgatásával össze van kötve, mérlegeljük, habár röviden, az utóbbinak netalán előnyeit és hátrányait. Mert ha tán az tűnne ki, hogy előnyeit tulajdonban vannak hátrányaival szemben, akkor nyilvánvaló, hogy a korlátozás vagy elvileg kerülendő, vagy legalább csak a kíméletesebb mérvben volna alkalmazandó.

Ami az esztétikai szempontot illeti, tudva van, hogy már egy kellemes madár-dal, vagy távoli pásztorfurulya méla hangja is a fogékony érzékű keblekben, legalább bizonyos időkben, némi meghatottsági érzetet képes kelteni, tehát nemesítő kedélyhangulatot ébreszt; de már hogy a kintorna rikácsoló, zavaros hangja valakinél ilyet előidézni képes volna, valakit edes érzelmre hangolva válogatás nélkül minden időben, azt aligha állíthatná bárki is főleg vidékünkön, ahol a kintornák által előadott zenedarabok motívumai majd mind oly idegenek, hogy népünk kedélyvilága előtt érthetetlenek, s ennyiben legjobb esetben is esztétikailag hatástalanok, tehát értéktelenek. De közmívelődési tekintetből sem lehet nálunk a kintorna nagy elterjedésétől előnyöket várni. Minden hosszadalmasság kikerülésével legyen elég e részben utalni az esztétikai előnyök fölötte nagy fogyatékoságára, hogy ne mondjuk teljes hiányára, amiből belátható a közmívelődésre való jó hatásának hiánya is.

Ami a dolog paedagogiai oldalát illeti, hát ismert elvitázhatatlan tény, hogy minden testi és szellemi ügyesség észlelése, vagy valamely zene-hangszer, pl. hegedű, zongora stb. ügyes kezelésének hallása és látása, az emberben lakó utánzási ösztönnél fogva, igen sok embernél, kivált fiatal korában, vágyat és törekvést ébreszt hasonló ügyesség elsajátítására, és éppen ezen nemes vágy fokozása és kielégítése által ér el üdvös eredményeket a paedagogia. Azonban alig lehet kétség az iránt, hogy a paedagogia sohasem fogja feladatai közé sorozni a kintornázási ügyesség gyakorlását.

Hátra volna még a nemzeti hazafias szempont, melyből a kintornázás bő elterjedésének előnyeit mérlegelni lehetne, úgy de nem szükség bővebben fejtegetni, miszerint éppen ezen szempont mérlegelése nálunk magyaroknál oly fölötte csekély kilátással biztat a kintorna előnyeinek kitüntetésére, hogy tán jobb lesz erről egészen hallgatni.

Ezek állanak egyik felől a mérlegen. De jussuk, mi áll a másik serpenyőben is, ami

az előnyöket, ha ilyenek volnának is, netán ellensúlyozza, vagy föl is billenti.

Nagy-Enyed városá kis város, nincs nagy kereskedelme, forgalma, nincs itt a nagy ipartelepek munkásainak nagy tömege, mely a népességnek valamelyes internacionális jelleget adna, mely tömeg bizonyos rétegeinek olynemű igényei is szoktak lenni, mely igények a kintorna által kielégíthetők s melyek ezt jövedelmessé is teszik. Városunk összes népességének nyilvános zenei élvezet iránti igényeit a helyben levő több rendbeli zenekar és zenész oly teljes mértékben kielégíti, miszerint ezek mellett idegenekből importált kintornásokra abszolúte semmi szükség nincs, amiért is ezek részére és javára, a helybeli zenészek hátrányára, a közönség sűrű megadóztatását, habár az alamizsna leple alatt is, helyeselni nem lehet, sőt közgazdasági hátránynak kell tekinteni.

(Folytatása következik.)

Levelezés.

Abrudbánya, 1897. júl. 26.

Az abrudbányai gimnaziális tanuló ifjak f. év július hó 25-én a „Detonata“ vendéglő dísztermében, Bedő Árpád joghallgató elnök vezetésével, „Deák-táncmulatságot“ rendeztek oly célból, hogy a tiszta jövedelem a városi tanács által adományoztassék oda egy vagy két szegénysorsu. jó magaviseletű abrudbányai középiskolai tanulóknak segélydíj czímén.

A tartós, borus, kedvezőtlen idő miatt a táncestély a Detonata vendéglő díszes nagy termében tartatott meg, és a legjobb kedvben a reggeli órákig tartott.

Jelen voltak: Bartoly N., Boér Gizi és Margit, Gerdánovics Gabika, Gelei Juliska, Képes Mariska, Képes Erzsike, Molnár Etelka, Gizi és Margit, Palencsár Mariska, Puskariu Virgina, Szabó Annuska és Kati.

Ez a mulatság, 4ly czímmel, ezzel a jótékony czállal, a rendező bizottság egyhangú elhatározása szerint, ezentul évről-évre, minden nyáron meg fog tartatni.

Felülfizettek: Ifj. Boér Béla 50 kr, Bedő Árpád 50 kr, Hoifsy Pál 4 frt, Ivasku Brutus 25 kr, Zimmermann 50 kr, Boér Béla 1 frt, Dávid Kálmán 50 kr, Roth Loránd 2 frt, Jeluszik 1 frt 50 kr, Ürmössy 50 kr, Szabó Kati 50 kr, Bartoly 1 frt, Képes Ferencz 50 kr, dr. Török Gábor 50 kr, dr. Blau 50 kr, N. főhadnagy 50, Eibl 50 kr, Lengyel Árpád 25 kr, Lóvi József 25 kr, Lóvi Márton 25 kr, Molnár Albert 50 kr, Medeny János 50 kr, Arsz Albert 50 kr, Nemes 50 kr, Zanaty Gábor 50 kr. Összesen: 44 frt 50 kr. Tiszta jövedelem: 22 frt 65 kr, mely a városi tanácsnál f. év aug. végeig, a kiadásig, letétbe helyeztetett. **Autor.**

Vegyes hírek.

— **Kulturmérnökség.** A Nagy-Enyeden föllállítandó kulturmérnöki hivatal ideiglenesen a régi városház emeleti részében nyer elhelyezést és pedig a főnök lakása az emelet utcafelőli részében, az irodahelyiség pedig a nagyterem és a mellette levő két szobában lesz. A kulturmérnöki hivatal végleges elhelyezésére szolgáló épület építése szépen halad, az alapfalak már teljesen megvannak; ha az idő kedvez, van remény, hogy az idén beköltözhetnek a mérnökök. A mérnöki iroda főnöke W e s z p r é m y J ó z s e f kulturmérnök lesz, vezetésével lesz-

nek a mérnökök, rétmesterek és irodatiszt. A hivatalos működés a mai napon, e hó 1-én veszi kezdetét.

— **Bátor életmentő.** Vármegyénk közkedveltségű és daliás tb. főjegyzője Dr. Varró László köztudomás szerint pár hét óta az Adriai tenger partján tölti szabadságidejét és pedig állandó tartózkodási helyül a bájos Abbaziát választotta és onnan teszi kisebb, nagyobb tengeri kirándulásait. Mint egy lapunk iránt is érdeklődő magán levélből értesülünk, a mi szülőttünk a messze távolban is dicsőséget, elismerést szerez a magyar hazának, vármegyénknek, városunknak. Az eset különben, mely a tollat ez alkalommal kezünkbe adta, a következő: Az ugyancsak Abbaziában üdülő Kramer budapesti bankár, a fiúmei új moló építetője, a napokban a tenger habjaiban hűsölt, a nagy hullámvérés azonban hirtelen úgy elkábitotta, hogy lélek-jelenlétét is elveszítve fuldokolni kezdett és már-már elmerülő volt a hullámsírban, mikor dr. Varró László észre véve a küszöbön álló katasztrófát, hirtelen elhatározással és nem kis elszántsággal a tengerbe vetette magát, utána uszott és a már önkívületben levő bankárt kihalászva partra vitte, hol a szintén jelenlevő dr. Varró Indár élesztési kísérletei nem is maradtak siker nélkül és a halál révéből visszatért bankár ma már ép egészségben halálkodik elete bátor megmentőjének, — az egész furdó közönség pedig a bátor magyar ifju nevet hangoztatja, kire mi is büszkék vagyunk és innen a távolból küldünk neki egy szívből fakadó vivátot!

— **Mulatság.** A mai napon tartja meg az ipartestület rendez nyári táncmulatságát a sétatéri fedett táncz helyiségben. A mulatni szerető közönség figyelmét ez uton is felhívjuk e derék testület fáradságot nem ismerő törekvésének sikeres támogatására.

— **Színészet.** Mint lapunk mult számában említettük, Monori Sándor színigazgató jól szervezett társulatával Solymosy Elek, a budapesti népszínház jeles komikusának felléptével a sétatéri fedett táncz helyiségben e hó 3-10-ig hat előadást rendez, melyre vonatkozólag az előleges szini jelentés is kiadott és a bérletgyűjtés is kezdetét vette. Az élvezetes előadások látogatására már most eleve felhívjuk közönségünket.

— **Bucsuzó cirkus.** Mózes Károly társulata, mely pár hét óta annyi derült estvet szerzett városunk közönségének, mely itt léte alatt feltűnően pártfogolta, — vasárnap tartja bucsu-előadását, mely előadás egyuttal a három kedvelt testvér (Eduard, Jenő és Samu) jutalomjátéka is lesz. A társulat innen a szomszédos Gyula-Fehérvárra teszi át működési színterét. Részünkről kívánjuk, hogy ott is hasonló meleg pártfogásban részesüljön, kívánjuk pedig azért, mert ezt a derék társulat meg is érdemli. Némely ágazatban magas színvonalon álló előadásai mindig élvezetet nyújtottak s különösen a három testvér és pedig első sorban a sokoldalú és fardhatatlan Eduard, továbbá Jenő és Samu, olyan tehetségek, kik bármely elsőrangú lovardában nemcsak megállanák a helyüket, de feltűnést is keltenének. Azonfelül előadásaiikat szoliditás, magán életüket szerénység jellemezték és így minden irányban csak jó emlékeket hagynak maguk után s reméljük, hogy még viszontlátjuk a derék társulatot.

— **Felhívás közadakozásra.** Miután a Magyar-utczának a „Két hattyu“ felőli

oldalán végig húzódó csatornaszerű árok általánosan telítve van bűzhödtt levele és erjedő posványnyal, — miután továbbá megszaportított létszámu városi utkarparók úgy látszik nem képesek arra, hogy ezt az emberfö-lötti (??) munkát igénylő tisztogatást elvégezzék s miután végül a nemes városi tanács úgy látszik nem bír a saját jóvoltából kiszorítani 2—3 veder meszet, melylyel ezen közegészségügy-ellenes árkot könnyen fertőtleníteni lehetne, — ez uton kérjük fel Nagy-Ényed város áldozatrakész közönségét és pedig első sorban a Magyar-utca lakóit és az ott sétálni szokott közönséget, sziveskedjék összeadandó filléreivel lehetővé tenni, hogy egy napszámot fogadhassunk a bűzhödtt árok kitakarítására és egy pár véka meszet vehessünk annak desinfiálására. A befolyó adományokat akár készpénzben, akár természetben (mész) szerkesztőségünk elfogadja és nyilvánosan nyugtazza! Megjegyzendő, hogy elegendő adomány begyűlése esetén a többi utcák árkaiknak ily módoni tisztántartását is elvállaljuk!

— **Rendőrségünk figyelmebe.** Nem tudjuk, van-e tudomása a rendőrségnek arról, hogy Nagy-Ényeden házról-házra egy szép kézi munka kisorsolása címén egy asszony, intelligens uri lányok nevét használva fel, a közönség jóhiszeműségével vissza él és gyűjtést rendez a kisorsolandó tárgyra. Miután pedig biztos tudomásunk van arról, hogy a kisorsolandó munka nem a jelzett lányok tulajdona és a kéregető asszonynak engedélye sincs a gyűjtésre, kérjük rendőrségünket, hogy az illetőt a további házalástól tiltsa el.

— **Dühös eb.** Gyulafehérvárt egy kóbor dühös kutya egy 6 éves Rosu János nevű fiút mart meg. A sérült gyermek a budapesti Pasteur-féle intézetbe vitetett fel boltás végett.

— **A miniszter könyve.** Hatalmas könyv megjelenéséről adhatunk hírt, amely Darányi Ignác minisztert dicséri, aki a mezőgazdasági statisztikai összeírás eredményének öt kötetes sorozatát kezdte meg ezzel az óriási kötetrel, amelyhez tartalmassal előszót írt. A vállalatot egyébként az orsz. statisztikai hivatal bocsátja közre a földművelésügyi miniszter rendeletéből, valamint ő is szerkeszti „A magyar korona országainak mezőgazdasági statisztikája” cím alatt. Az általános jelentésben szó van a magyar mezőgazdasági statisztika első nyomairól, az aratási statisztika fejlődéséről, egy nagy általános mezőgazdasági statisztika tervéről, a szőlőszeti statisztikáról s a földbirtok telekkönyvi megterhelhetőségének kimutatásáról. Megtaláljuk még ez óriási munkában a hasznos háziállatok, a mezőgazdasági munkabérek és gazdasági eszközök statisztikáját a piaci árakkal, valamint a minisztérium mezőgazdasági statisztikai osztályának szervezési módját és némely munkálatai ismertetését s a többi ide vágó dolgokat. Az általános jelentés után a nagy becsűlő bíró táblás kimutatások következnek, amelyek az ő számaikkal mutatják be a mezőgazdasági viszonyokat a maguk megcáfolhatatlan igazságában. A miniszter az előszóban elmondja, hogy az öt kötetre tervezett mű mi mindent ölel föl s aztán így végzi: „Amint e rövidre fogott vázlatból is látható, az új adatgyűjtés, melynek eredményét közhasználatra bocsátom, az agrárstatisztikának széles mezejét öleli föl s a hasznos tanulságoknak valóságos kincsés bányája. E tanulságok gyakorlati értékesítése oly cél, melyre következetesen törekszem.

Óhajtom, hogy a magyar gazda-közönségnek is minél szélesebb körökben támasszanak meleg érdeklődést s mindinkább ébresszék föl azt a tevékeny, munkás, józan és széles látókörű közszellemet, mely főnmaradásunk és fejlődésünk legerősebb biztosítékai.” A mű egyes részeire még visszatérünk.

— **Buzgóságának áldozata.** A kulturmérnöki hivatal ideiglenes helyénél szolgáló városi nagy teremben a tatarozási munkálatok alkalmából baleset történt. Kiss Károly, a műkedvelő-társulat passzionátus szertárnoka, balkezének mutató ujját ugyanis a görfüggöny kötele a szó szoros értelmében elvágta, úgy, hogy „Károly bácsi” leszakított ujját zsebében vitte el a kórházba, hol sérült keze bekötöttetett.

— **Mérgezés.** A hódmezővásárhelyi borzalmas mérgezési esetekhez hasonló gyilkosság gyanúja merült fel vármegyénk Alamor községében is, és tartja izgatottságban a község lakosságát. I vonus Anna alamori lakosnő istállójának hidlása alatt ugyanis a csendőrség megtalálta Lázár Alexandru alamori lakos hulláját, kit ezelőtt 4 esztendővel ennek anyósa és felesége megmérgezték és a nevezett helyre elástak. A csendőrséget egy Romániából jövő titkos följelentés vezette nyomra és a vizsgálatot siker is koronázta, mert nemcsak a hullát találtatott fel, de állítólag a tettesek is már beismerésben vannak, hogy a megunt férjet és illetőleg vót mérgezés útján távoították el utjokból.

— **Öngyilkossági kísérlet.** A csendőrség által üldözött egy kóbor cigánykaravánból elmenekült Moldován Kusli cigányonő, a nagyenyedi rendőrség által elfogatván, daczára a megfelelő felügyeletnek, a rendőrségi fogdában fejkendőjével magát az ajtóra akasztotta fel, de tettét korán észrevették, s mielőtt még nagyobb baj történt volna, levágták.

— **Állatjárványok.** Felső-Maros-Váradja községben a szarvasmarhák között a száj- és körömfajás, Túr községben pedig ugy a száj- és körömfajás, mint a sertésvész lépett fel járványszerűleg. Magyar-Csesztve községben a sertések között uralgott sertésvész megszűnt, és a sertés-állomány a zár alól feloldatott.

— **A sérült ezüst egyforintosok.** A pénzügyminiszter a sérült és forgalomból kizárt a. é. ezüst egyforintosok beváltási határidejének meghosszabbítása tárgyában a következő rendeletet adta ki: Mult 1896. évi július hó negyediken 41.684. szám alatt kelt és a „Budapesti Közlöny” 1896. évi folyamának július tizenötödiki számában az átlukasztott, vagy a másképpen, de szintén nem a rendes forgalom folytán sulyban megfogyott a. é. ezüst egyforintosoknak az állami pénztáraknál és hivataloknál való kezelése és beváltása tárgyában kiadott körrendeletben elrendeltem, hogy az ily sérülés következtében a közforgalomból kizárt és hivatalból átlukasztandó, illetőleg ollóval bevágandó ezüst egyforintosok a fel kívánságára 1897. évi július hó tizenötödikéig a körmöczbányai magyar királyi pénzverő hivatal által nyers suly szerint és pedig egy kilogramm verde-anyag után hatvan (60) a. é. forintnyi egységért véve alapul, korlátlan mennyiségben beváltassanak. Az osztrák császári királyi pénzügyminiszteriummal egyetértőleg a most idézett körrendeletben 1897. július tizenötödikére megszabott beváltási határidőt 1898. évi július tizenötödikéig ezennel meghosszabbítottam. Az állami pénztár-

ak ezen hirdetését a közönség által láthatóan kifüggeszteni kötelesek és egyuttal tartoznak az állampénztárak és hivatalok a fel kívánságára ezeknek az érmeknek a magyar királyi pénzverő hivatalhoz leendő beküldését, valamint a pénzverő hivatal által megállapított beváltási összegnek kifizetését a hozzájuk intézett utasítás értelmében közvetíteni.

— **A buza ára tizenegy forint.** A gabonaárak rohamos emelkedése még mindig tart. Az orosz terméstről érkezett kedvezőtlen hírek és a külföldi tőzsdék szilárd hangulata csak támogatták az áremelkedést. A buza huszonöt-harmincz krajczárral, a rozs tizenöt-husz krajczárral drágult a hét folyamán. Berlinből a buzárál négy, a rozs-nál öt-hat marka áremelkedést jelentenek tonnánként. Amerikában is csekély kínálat mellett rendkívüli kereslete van a buzának.

— **Nagyherczeg és festőnő.** Francia lapok beszélik, hogy Mihály orosz nagyherczeg nemrégiben Párisban egy nagy ebéd alkalmával Bonheur Róza, a híres állatfestőnő mellett ült, akivel annyira megbarátkozott, hogy később egy társaságban annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy régóta társalgott már oly kedélyesen nővel, mint Bonheur Róza. A nagyherczeg távozása előtt azt kérdezte a művésznőtől, hogy mit óhajtaná tőle emlékül, mire a művésznő azt felelte: — Nem titkolhatom abbéli gyengeségemet, hogy szeretnék valami csinos kis állatot az esetem számára kapni. Az orosz nagyherczeg elutazott és pár nap mulva küldött a művésznőnek három hatalmas — pólusú medvét.

— **A kutya, mint detektív.** Egy bécsi orvos Bécs közelében nyaral családjával. A kis leányának egy szép gyerekkocsit vett és a dada abban viszi sétálni a kicsikét. A társaságnak a pudli kutya is tagja, a hűséges állat folyton a gyerekkocsi előtt ugrált és néha még a kocsiba is beugrott a gyermek mellé. A minap azonban a gyerekkocsinak hült helye támadt. Az udvarból valaki ellopta. Már feladták a reményt, hogy a kocsit megtalálják és a dada a kicsikét a karján vitte sétálni. De aztán véletlenül mégis csak megtalálták a gyerekkocsit. Amint ugyanis az orvos családja sétálni indult, egyszerre csak a kis kutya nyugtalanul ugrálni kezdett és ingerülten szaladt neki egy, a másik oldalon czipelt gyerekkocsinak. Az orvos neje a kutya ugrálása által figyelmessé lett arra a gyerekkocsira és ő is átment a másik oldalra, ahol csakhamar megismerte a saját kocsiját. Az a másik dada eleinte himezett-hámozott, de aztán mégis csak beismerte, hogy ő lopta el a kocsit a saját asszonyának kis gyermeke számára. Így lett a bécsi pudliból a legügyesebb detektív.

Apróságok.

Petőfi kézesókja.

Most, július harminczadikán, éppen negyvennyolcz éve annak, hogy a segesvári útközet előtti estén Székeiy-Kereszturon báró Gamera Gusztáv akkori terparancsnoknál vacsorázott és halt meg Bem tábornagy és hadsegéde, Petőfi Sándor. A költő az egész vacsora alatt igen komor, szótalan s gondolatokba merült volt, mintha érezte volna közelgő halálát. Reggel rövid, de érzékeny bucsuzás után visszautaztak a taborba; Petőfi kezét csókolt az akkor menyecske-bárónának, aki most egy éve ülte meg férjével aranyemegzőjét. A báróné kérte, hogy a

biztosan bekövetkező esetében óvja meg életét, mint a nemzet közkincsét. Gamerra báró lekísérte vendégeit Héjasfalvaig s válás közben ismételte neje kérését. Az útközben megtörtént s Bem estére Gamerraékhoz menekült — mint ismeretes — a költő nélkül. Itt rejtve tartották négy napig, mikor is a báró-házigazda saját fogatán küldte a hős tábornagyot Vásárhelyre. A nemes báróné máig is kegyelettel gondol legnagyobb lírikusunk kézesőkjára férjével együtt, aki külön koszorúval ment a segesvári Petőfi-ünnepélyre.

A felemás eszma.

A kapitány szidja a szolgáját, mint a bokrot:

— Te mamlasz, hát micsoda eszmat tetél ide nekem? Hiszen mindenik másféle. Az egyik alacsony száru, a másik magas! Nem paszolnak össze!

— Én is eleget törtem már a fejemet, — felel a legény, — de a legfurcsább az, jelentem alássan, hogy a szekrényben még egy pár ilyen eszma van.

A név.

— Ugyan édesem, — kérdi egyik színésznő a másikat — hogy választhattál már olyan férjet, akinek se neve, se állása?

— Hát tudod: inkább választok egy férfit név nélkül, mint egy nevet férfi nélkül.

A bánat oka.

— Miért sír, leányom?

— A Jani beállott katonának három évre.

— Ezért ugyan kár busulni. Az idő csak eltelik és Jani visszajő!

— Igen, de hátha én aközben máshoz megyek férjhez?

Közgazdaság.

A magyar mezőgazdaság helyzete.

(A magyar mezőgazdaság helyzete. Irta: Cautes. Külön lenyomat a „Magyar gazdák lapja” 1895-ik évfolyamából. Budapest, Horváth Viktor könyvnyomdája. Ára?)

(Vége)

Cautes munkájának harmadik fejezete a termelési statisztika és munkaeszközökről szól. Egy nagyobb kimutatásban 1874-től 1894-ig az összes szántóföld területét és ezen területen a főbb kultúrnövények learatott területeinek százalékeit ismerteti. Ugyancsak eme fejezetben ismerteti Magyarország szemes terményeinek, illetve eme terményekre vonatkozó adatokat, továbbá a budapesti átlag-árak s a termények összes árainak alakulásait.

Tekintve azt, hogy eme bő és érdekes kimutatások cikkünk keretén kívül esnek, csak jelezni kívántuk az érdeklődő gazdaközönségnek, utalunk különben az idézett munkának 38—59. oldalaira, hol azok részletesen föllehetők.

A negyedik fejezetben a szerző a gabona-árhullámzás, a túltermelés és jövedelmezőség kérdéseivel foglalkozik.

Érdekesebben fejtegeti, hogy a gabonatermelés mostanában az egész világon az árhanatlások következtében erős depresszió alatt áll, sőt már-már válságosak a viszonyok e téren. A baj abban kulminál, hogy több gabonát, főképp búzát termelnek, mint amennyit elfogyasztani képesek vagyunk. A gabona-árhullámzásokat budapesti tőzsdén az utóbbi 24 év alatt egy részletes kimutatásban (l. 60. old.) ismerteti.

Igen érdekes kimutatásban Cautes kimutatja a túltermelést. Ugyanis a nevezetesebb

gabonatermelő államokban a termelésből esett fejenként liter:

	1880-ban		1885-ben		1894-ben	
	búza liter	rozsa, árpa és zab liter	búza liter	rozsa, árpa és zab liter	búza liter	más termény liter
Magyarország	202	401	370	464		
Ausztria	69	359	65	410		
Franciaország	265	336	315	378		
Nagy-Britannia	92	252*	56	198*		
Németország	74	468	89	637		
Olaszország	159	35	142	45		
Oroszország	85	479	172	701		
Románia	156	109	254	191		
Spanyolország	183	—	181	—		
Am. Egy. Áll.	346	495	258	420		
Argentina	68	—	636	—		
Ausztrália	208	—	210	—		
Kelet-India	36	—	32	—		
Algír	38	—	48	—		

A termésből jutott állag: 105 382 118 467.

A termés-átlagok emelkedését 1871-től 1893-ig a következőkben jelzi Cautes (lap 70. old.):

buzánál	102.74%
rozsnál	53.34 „
árpnál	46.88 „
zabnál	69.40 „
kukoricánál	164.46 „

Cautes munkájának ötödik fejezete „Gabonánk és lisztünk a külpiacokon” címet viseli. Ebből, mint igen érdekes adatot, a következőt közlöm:

Tíz évi átlagban, tekintet nélkül a behozatalra, kivittek Magyarországból a terméshöz viszonyítva:

1882—1891-ben	== 21.30%-ot
1892- „	== 22.23 „
1893- „	== 20.89 „
1894- „	== 24.15 „

Termésünkből tehát állandóan több mint 1/5-öd résznyi fölöslegünk van, és ez a fölösleg a folyton csökkenő gabona- és liszt-árak dacára évről-évre 150—160 millió forintot képvisel.

Ezekben óhajtottuk ismertetni Cautes kiváló munkáját, — rövid négy cikksorozatban — mely munka alapos szorgalommal és kiváló szakértelemmel készült.

Szerzője — úgy értesültünk — már évek óta a termelési adatok gyűjtésével foglalkozik, és így van reményünk, hogy még több ily irányú kitünő munkát fog adni a magyar gazdaközönségnek.

Reméljük, akkor Cautes álnévét is le fogja tenni, mert aki így tud írni, annak az álnév fölösleges. Ismételtelen elismerés Cautes munkásságának! . . . (Sz—y.)

Piaci árak.

Nagy-Egyed, 1897. július 29.

Búza legjobb	1 véka	1.20
„ közepes	„	1.05
Kétszeres legjobb	1 véka	1.—
„ közepes	„	—95
Rozs legjobb	1 „	—90
„ közepes	„	—85
Zab legjobb	„	—70
„ közepes	„	—65
Kukorica (tengeri)	„	—80
Burgonya idej termés	„	—80
Széna legjobb	egy szekér	4.10
Szalma legjobb	„	2.50
Bikkfa 1 köbm. keresztirányú nélkül, 1 m. hosszú	„	3.50
Cserfa 1 „	1 „	2.50
Tügyfa 1 „	1 „	3.50
Faszén kemény	egy hektoliter	1.80
Marhahús	1 kilogramm	—40
Sertéshús	„	—48

* Rozs nélkül.

Szalonna	„	„	—72
Diszózsír	„	„	—80
Vörshagyma	„	„	—
Fokhagyma	„	„	—

Csarnok.

A győzelem.

— Irta: Sallak Róza. —

(Folytatás.)

Jenőnek nagyon is fel lehetett volna használni az alkalmat; egész napon egyedül volt a lánynyal; ez elfeledé, hogy mennyivel feljebb áll az ifju születésben nálánál, csak a kedves, vidám fiut látta benne.

Lette volna alkalma Jenőnek visszaélni a gyermeklány mit sem tudásával, de Jenő szerette a szépet maga magáért, anélkül, hogy igyekezett volna hasznot húzni belőle.

Délben együtt etkeztek, a gróf ebédet rendelt, meghívta a lányt, ez a magával hozott egyszerű sültet, tőpörtös pogácsát szedte elő s ő is megkínálta a gróft az egyszerű étkekből.

Izlett mindkettőjüknek az ebéd. Nagyobb állomásokon sétáltak a vonatindulásig; mindenki fiatal házaspárnak nézte őket, habár a lány tulegyszerű volt, de felette szép.

Hat óráig még sokkal hamarabb telt az idő; az ifju tiszt a kadét-iskolai élményeiről beszélt; sokszor, ha valami infámiával állott elő, nevetett a lány gyerekes örömmel.

— Zsófia! — Már nem szólította többé kisasszonyának. — Ha nem lenne menyasszony, kérném, hogy néha-néha gondoljon reám is.

— A gróf ur mondta, hogy menyasszony vagyok, ugy-e? Igen, Molnár az őszön elvesz, ott maradok legalább apámmal, majd szerzünk egy tehenet is, egyéb nem kell, van minden, legalább ha én férjhez megyek, Jánoskát jobban segíthetjük, azt mondta Molnár.

Meg van tehát elégedve a lány, minden vágyuk egy jó tejelő tehen; az ifju ránezett hosszan, vajjon nem tettet? . . . Hát egy szegény leány oly kevéssel beéri? . . .

— S boldog lesz Zsófia? . . .

A kérdés különös volt, a lányka nem értette meg.

— Hogyne! — tevé hozzá pirulva — Molnár szeret, aztán . . . aztán . . . itt elakadt.

— Aztán maga is szereti, igen? — tevé hozzá alig hallhatólag sóhajtva, az ifju.

— No igen! Szeretem . . . s úgy elszégyelte magát, hogy ezt ő egy idegennek elmondta.

— Sohse piruljon, az igazat mondta csak. Molnár szerencsés ember, hogy ily kedves leányt kap feleségül.

Szinte sajnálta Zsófia, amikor a nyugoti pályaudvaron berobogott a vonat.

Amig az ifju lesegíté, kereste szemével Jánoskát és a nénjét. Nagy nehezen kibontakozott a hullámzó tömegből egy kicsiny, sovány nő; ő volt, a néni.

A lány bucsuzóra kezét nyújtotta az ifjunak, válni kellett.

— Hogyan köszönjék meg ennyi figyelmet? Az ifju mosolygott.

— Boldoggá tett, hogy tehettem valamit önért Zsófia. — Azzal gyorsan fordult el, kocsiba veté magát és ment.

A néni csodálkozva kérdezte: Ki volt az az előkelő ur? s amint megtudta a lánytól, hogy gróf, a fejét lassan ingatni kezdé, nem sok jót tehetett föl a nagy urakról.

— Hát Jánoska miért nem jött ki?
— Jánoska beteg volt, — s amint látta a lány megijedt arcát, hozzá téve: — Ne félj, jobban van már, de ne ijedj meg tőle, az arca tele himlőhelylyel, sokat aggódtam érte.

Felültek a lóvonatra. Zsófia az egész uton törülgette a könnyeit, a néni vigasztalta, hisz nem baj az, fiu, ha nem is szép, s a lány azért csak egyre sirt csendesen.

* * *

Jenő távozta után Béla íróasztalához ült; korán volt még, a reggeli idejéig sok elintézni való maradt hátra, azután jönnek a kihívottak a segédei. Jöttek is; az inas jött jelenteni, hogy lent a parkban két katonatiszt vár Bánfalvy Arthur báróra.

Sejtette Béla, kik lesznek, s a komornyiknak csemetve, ezt Arthur után küldé.

— Eredj, — szölt a belépőhöz — oda lent várnak, aztán ha tanácskoztatok, jőjj, hogy tudjam, miben állapototok meg.

A gróf fel és alá sétált, izgatta valami, nem tudott vissza ülni az előbbeni helyére; végre a folyosón hallatszott Arthur sarkantyuinak pengése.

Az ifju bejött, betette gondosan az ajtót maga után.

— Tehát holnapután reggel kilencz órakor — mondá a feléje forduló Bélának — az erdei tisztáson, a három jegenyénél.

— Pisztolypárbaj életre-halálra, 15 lépésnyi távolság . . .

— Nekem mindegy.

— De nekünk nem! — csapta oda a sisakját Arthur a földhöz, — hiába erősködtem volna, de nem tehettem, a te érdeked, kívánja. Nem szabad félénkeknek látszanunk ügyelj! Lenkey röptében lelővi a verebet.

Béla arca meg sem rándult.

— Köszönöm szívességedet, most hagyj magamra, dolgom van. — Aztán egyik inas vitte, a másik hozta a leveleket, jövés-menés volt állandóan.

Fiatalkárja ma jött haza a grófnak, ez segédkezett az érkező leveleket bontogatni; a gróf végig olvasta, egyre-egyre megjegyzéseket írt, s a titkár félre rakta.

Az uradalom tisztjei be lettek rendelve, a gróf rendeleteket osztott ki, utra megy, nem tudni meddig lesz távol.

Megtörtént az máskor is, nem is tűnt fel senkinek semmi.

János a reggelihez hívott grófnak azzal állt elő, hogy az öreg Bence gróf fel akar menni a várba, nem érzi jól magát.

— Mi baja van apámnak, János?

— A gróf ur rossz időt jósol, megéreztek a csontjai, nem áll ki több olyan vihart itt e léghuzamos kastélyban, mint a mult-kori volt, azóta alig tudta összeszedni magát.

— De hisz augusztushoz vagyunk, János, az ég tiszta, fellegetlen, viharok, ha vannak, nem tartósak, de mindegy, az öregnek kedvére kell tenni, legyen ott maga János, vigyének fel mindent, ami kell. Értésítették a várnagyot?

— Nem gróf ur, mig nem parancsolja, nem akartuk.

— No tegye most János, majd magam is felkisérem. Azzal a gróf lement lassan, gondolkozva; az udvarról lódobogás hallatszott, talán a Jenő lovát hozták vissza? . . . Bámulatában nem tudott hova lenni; amint kinézett a folyosó ablakán, Léliát látták szeméi, Léliát, kit mindeddig aludni hitt; ugyan hol járt? . . . Senki hírére nem hozta, hogy kiment, de hát nem is mondta, hogy utána

lessenek. Ami azt illeti, nincs abban semmi különös, ha ki is lovagol, hisz talán tehet tetszése szerint, de fáj a férjnek, hogy neje egyedül megy, anélkül, hogy ő tudna arról, anélkül, hogy kísérhetné.

Lélia sem kevésbé lepődött meg, amint férjét a lépcsőzet felső fokán reá várni látta.

Hosszan, sötétkék lovagló ruhájának uszályát karjára vetve, jött lassu lépésben, szeméit lesütötte. Oh mint szeretett volna elmenni a férfi mellett észrevétel nélkül, de hogyan lehessen ez, amikor ennek szeméi rajta függenek?

— Megint egyedül jár Lélia? Nem ismeri a vidéket . . . valami baja lehet . . .

— Nem voltam egyedül! . . . s hátra veté daczosan hosszú fátyolat arcából, s mig Béla meglepetve figyelt a kimondott szavakra, nem! a hanghordozásra, ahogyan ez mondva volt: a nő főtzaladt előtte, pedig nem volt miért futnia, Béla ugy sem követte volna.

Sötét, annyira elkomorult arccal sietett le, hogy a vele szembe jövő János felre állt, nem tudta mire magyarázni ura rossz kedvét, pedig azt jött jelenteni, hogy most azonnal fölmegey a várba.

Az udvaron egy lovász ögyelgett. Dobay szokása ellenére mérgesen odaszölt neki:

— Nyergeld fel a lovamat azonnal! A lovász futott, pillanat alatt zablájánál fogva ura elé vezette a lovat, ez fölveté magát reá, s a nyertő paripán kirohant a várba vezető uton fel.

Ott sem pihent, a dobajra kifutott kapusnak odaveté a feket, s azzal ment fel, be a szobákön végig; egy ajtót sem kellett kinyitnia, szellőztettek, takarítottak, nyitva volt minden.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Nyílt tér. *)

Dossius Demeter o.-tordosi haszonbérlo ur rolam, hátam mögött, még ez év elején, állítólag sértő nyilatkozatot tett, mi csak a mult hét folyamán jutott tudomásomra. Az ügyet lovagias utra terelni akarván, őt nyomban — és pedig esetleges félreértés kiküldése végett egyelőre levél utján — kérdőre vontam. Soraimra nem válaszolt, s a reá nézve nyilván kellemetlenül vált ügyet röviden akként vélte elintézhetni, hogy mások előtt kijelentette, hogy elégtelt adni nem hajlandó, mert a sértő nyilatkozat tetele óta hosszabb időköz mult el. Ezen eljáráshoz további kommentárt fűzni nem kívánok; téved azonban nevezett ur, ha azt hiszi, hogy ezzel az ügy be van fejezve, mert ellene a büntető eljárásnak megindítása iránt a szükséges lépéseket megtettem.

Marosujvár, 1897. július 30-án.

Simonyi Dezső.

*) Az a rovatban megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

Pályázati hirdetés.

A Bethlen-kollégium főgimnáziumánál ujonan rendszerezett

iskolaszolgai állásra

évi 300 frt javadalommal pályázatot hirdet s a folyamodványokat augusztus 15-ig várja

az igazgatóság.

1172 2-2

Ugron Gábor fedélcserépei.

Ugron Gábornak székelyudvarhelyi (bethlenfalvi) tégl- és fedélcserép-gyárában kétféle cserép készül: gépekkel gyurva és kivetve.

1. **Franczia zszindely** (hornyolt cserép), melynek méretei következők: szélessége 21 cm., hossza 40 cm., egy □ métert fed 15 drb., egy waggonba felmegy 4300-4500 drb. Készül jobb és bal félcserép is. Ára Udvarhelyen waggonban ezerének 24 frt.

Előnyei: Ugyanazon fedélterületen a fedélterületen a fedésre szükséges cserép sulya 30% könnyebb, mint bármily más cserép sulya. A lécezés 32 cm.-re történvén, fele lécz kell. A fedél egy egészet képez, mely alá eső be nem szivárogo, hó be nem fuvódik; belül hat üres légcatornája lévén, a hőség és hideg gyors átváltoztainak ellen áll, télen meleg, nyáron hűvös fedelet alkot.

2. **Közönséges fedélcserép** gépekkel gyurva egyenletes minőségű agyagból, melynek méretei következők: hossza 40 cm., szélessége 17.5 cm., egy □ métert fed 34 drb, lécezzeni alája lehet 18 cmre, egy waggonba felmegy 6300-6500 drb. Ára a székelyudvarhelyi állomáson waggonban ezerének 13 frt.

1176 1-3

Vendéglő.

Alulírott Nagy-Enyeden, főtér 17-ik szám alatt levő jóforgalmu és teljesen berendezett vendéglői helyiségembe egy óvadékképes

BORKIMÉRŐT

keresek. Akik ily üzlettel már foglalkoztak, előnyben részesülnek.

Van a helyiségben három ivó, egy lakó szoba, egy konyha, a viszonyoknak megfelelő **csinos tekepálya**. Bővebben értekezhetni alulírottal.

A helyiség már folyó évi augusztus 1-én elfoglalható

1175 1-3

Incze István.

Hirdetmény.

A Bethlen-kollégium főgimnáziuma és ezzel kapcsolatos tanítóképezde ifjúságának élelmézése az 1897-98. iskolai évre, zár írásbeli verseny útján vállalatba adatik.

Vállalkozni szándékozók felhivatnak, hogy erre vonatkozó ajánlataikat **folyó évi augusztus hó 8-ika délelőtti 10 óráig** alóírt igazgatóságához nyújtsák be, hol a részletes árlejtési feltételek már mostantól kezdve megtudhatók. Nagy-Enyed, 1897. július 30.

A Bethlen-kollégium
jogügyi és jószágigazgatósága.

1177 1-2

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztricsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

Roman és Portland cementet

küldtünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legolesőbban szállit bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel

BEOCSINI CEMENT UNIÓ.

Nagyenyedi bizományosunk **Bisztricsány Lajos** ur **1 frton felüli vetemény- és virágmagvak rendelésénél 5%-ot visszafizet** a rendelőnek. A magvak jóságáról és frissességéről jót állunk.

Mauthner Ödön.

Van szerencsénk tudatni, hogy Nagy-Enyeden **Bisztricsány Lajos** urnál **GYÁRI RAKTÁRT** állítottunk fel, hol nádszövetet és gyékényeket mindig a legutányosabban lehet beszerezni. Teljes tisztelettel: Erdélyi gyékény- és nádszövet-gyár.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinék ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Wermorel **javitott permetezőkből** már csak **3-4** darab van készletben, jósága felől bizonyoságot tesz, hogy 21 drb lett eddig eladva **jótállás mellett** ajánlom mindenkinék **15 frt 50 krért**. Teljes tisztelettel

1028 24-52

Bisztricsány Lajos.

Friss székegy turó és kaskavál mindig kapható.

STEÁRIN GYERTYA EGY CSOMAG 35 KRAJCZÁR.

KITÜNŐ JOIZÜ CUBAKAVÉ KILOJA 160, 2-210.

NAGYENYEDI

KÖNYVNYOMDA és PAPIRÁRUGYÁR

RESZVÉNYTÁRSASÁG

Rendkívül gazdag és modern felszerelésénél fogva képes minden hasonló vállalattal versenyezni úgy a munkák olcsó árai, mint azok izléses kiállítása tekintetében.

Jelszava: Csekély haszon mellett nagy forgalom.

A „**Közérdek**“ egyike a környék legelterjedtebb lapjainak s mint ilyen, **hirdetések közlésére kiválóan alkalmas**.

Együttal úgy városunk, mint a vidék t. **kereskedőinek és iparosainak** becses figyelmébe ajánljuk a cégünk kiadásában megjelenő

LÖCSEI-féle NAPTÁRT,

melynek hirdetései — tekintettel arra, hogy ez egyike a legrégebb és legolvasottabb naptáraknak — mindig biztos eredménnyel járnak. A hirdetésekre vonatkozó megrendeléseket az 1898-iki évfolyamra kérjük **aug. 25-ig** cégünk üzleti irodájába beküldeni.

Iroda: Főtér 38. szám.

Telefon-szám: 5. és 6.